

ISSN 2321-144X

नेपाली अकादमी जर्नल

NEPALI ACADEMY JOURNAL

लोकवार्ता अङ्क

ENLIGHTENMENT TO PERFECTION

उत्तर बङ्ग विश्वविद्यालय
नेपाली विभाग

श्रीमान के.पी. यांगजिन्द्र लाइ
सिप्रेम

(सम्पादक)

नेपाली अकादमी जर्नल

नेपाली भाषा, साहित्य र संस्कृतिकारे अनुसन्धानमूलक अर्द्धवार्षिक

वर्ष : १६

अङ्क : १७-१८

जुन, २०२०

लोकवार्ता अङ्क

(सम्पादक)
२१/०६/२०२०

सम्पादक
मोहन पी. दाहाल

उत्तर बङ्ग विश्वविद्यालय
नेपाली विभाग

विषय सूची

सम्पादकीय

१. नेपाली समाजमा प्रचलित सँगिनीको बिम्बपरक विश्लेषण	तुलसीप्रसाद गौतम	१
२. 'सुनकेसरी मैयाँ' लोककथाहरूको तुलनात्मक अध्ययन	कल्पना त्रिपाठी	१३
३. तीजे-गीतको विश्लेषण	गीता थपलिया त्रिपाठी	२७
४. आधुनिक नेपाली कवितामा लोकसौन्दर्य	रेमिका थापा	४०
५. मगर जाति र मगरजोड (सन्दर्भ : सिक्किम-दार्जिलिङ)	वासुदेव थापा	४९
६. 'नेपालको लोककथा सङ्ग्रह'मा लोकतत्त्व	साधना पन्त	६८
७. लेप्चा लोककथा : परिवेश मीथ र इतिहास	बलराम पाण्डे	८०
८. नेपाली उखानमा लैङ्गिक विभेद	ईश्वरा पौडेल	८९
९. नेपाली उखानमा अर्थालङ्कारका रूपरचना	शिवप्रसाद पौड्याल	१०२
१०. टोटो जनजातिको लोकसंस्कार	महेश प्रधान	१२३
११. राभा जनजातिको सामाजिक जीवन, जीविका र संस्कृति	दिलकुमार प्रधान	१३३
१२. नेपाली लोकजीवनमा प्रचलित लोकशब्द र तिनका लोपका कारणहरू	सुचन प्रधान	१५२
१३. तामाङ जातिमा साइनु-सम्बन्ध एवं नातागोताका कुरा	गङ्गाप्रसाद भट्टराई	१५७
१४. नेपाली लोककविताको स्वरूप, परम्परा र प्रस्तुति	ध्रुवप्रसाद भट्टराई	१६१
१५. धिमाल जातिको परिचय र तिनका लोककथा एवम् लोकविश्वास	मुकुन्द राई	१८३
१६. लोकचिकित्सा	सुमन बान्तवा	१९९
१७. उत्तर बङ्गालको लोकगीत : मुर्शिआ	उत्तम शर्मा	२०७
१८. पाल्पा जिल्लाका मगर जातिमा प्रचलित घाँटोनाचका पाठमा स्थानिक भेद	मुकुन्द शर्मा	२१७
१९. नेपाली समाजमा प्रचलित फेरी लाउने प्रथा	सोनाम शेर्पा	२४०
२०. दार्जिलिङमा नेपाली लोकसाहित्यको अध्ययन परम्परा	ज्ञानेन्द्र सुब्बा	२५८

नेपाली समाजमा प्रचलित फेरी लाउने प्रथा

■ सोनाम शेर्पा

१. फेरी लाउनुको अर्थ

साधारण अर्थमा फेरी लाउनु भनेको वरिपरि घुम्ने कार्य वा परिक्रमा गर्नु हो। कुनै पनि वस्तु, घर, स्थान आदिको चक्कर लाउने, परिक्रमा गर्ने, घुम्ने, छेउ वा किनारामा डुल्ने कार्य नै फेरी लाउनु हो। नेपाली संस्कारगत मान्यताअनुसार फेरी लाउनु भन्नाले गोरखपन्थी जोगीले भूतप्रेत आदि भगाउने उद्देश्यले रातको समयमा घर वरिपरि घुमेर फेरी लाउने कार्य बुझिन्छ।^१

गोरखपन्थी जोगीद्वारा लोकरक्षाका निम्ति घर-घरमा घुम्दै पुण्यको कर्म गर्नु नै फेरी लाउनु हो। यस फेरी लाउने प्रथाको नेपाली समाजमा आफ्नै विशेषता, चिन्हारी र महत्त्व रहेको छ। यो एउटा प्रथा वा चलन मात्र नभएर परम्परा र संस्कार पनि हो। नेपाली समाजमा राती फेरी लाउनु अन्धविश्वास अथवा धार्मिक आस्था नभएर संस्कार र संस्कृति हो।

२. फेरी लगाउने जोगीको अर्थ र परिभाषा

जोगी शब्दको व्युत्पत्ति 'योगी'बाट भएको मानिन्छ। योगी भन्नाले योग वा ध्यान गर्ने व्यक्ति बुझिन्छ। गृहस्थी वा भोगविलास त्यागेको सिद्ध योगी अथवा गोरखनाथ सम्प्रदाय मान्ने संन्यासी अथवा गोरखपन्थी नै जोगी मानिएको छ।^२ आफ्नो दैनन्दिनी जीवनमा योग, साधना, तप, ध्यान गर्ने व्यक्तिहरूलाई योगी भनिने हुनाले पछि गएर यी योग गर्ने मानिसहरू एउटा निश्चित गोष्ठीका रूपमा चिनिए। कालान्तरमा यी योगीहरू नै जोगीका नामले प्रसिद्ध भए। ?

शब्दकोशहरूले पनि जोगीको अर्थ फेरी लाउने, साधु, सन्त, संन्यासी भनी अर्थ्याएका छन्। तर नेपालीमा साधु, सन्त र संन्यासीको आफ्नै अर्थ छ। 'साधु' भन्नाले गेरुवा वस्त्र धारण गर्ने धार्मिक आस्था, विश्वासको भरमा आध्यात्मिक साधनामा बाँच्ने र हातमा कमण्डलु बोकेर हिँड्ने फकिर हुन् भने 'सन्त' भनेको धार्मिक आस्था र क्रियाकलापसँग सम्बन्धित रहने व्यक्ति हुन्। यसरी नै 'संन्यासी' भन्नाले सांसारिक जीवनबाट विरक्त भई घरबार त्यागेको व्यक्ति वा बैरागी हुन्। तर फेरी लगाउने जोगी भनेको आफ्नो संस्कारलाई बचाउँदै राती-राती बिरानो गाउँ-घरमा धार्मिक आस्था र विश्वासको भरमा नभएर परम्परागत प्रथाको रूपमा भूत-प्रेतबाट जनरक्षा गरी हिँड्ने समुदाय हुन्। ?

१. अधिकारी, डा हेमाङ्गराज, सन् २०१३, प्रयोगात्मक नेपाली शब्दकोष, काठमाडौं : विद्यार्थी प्रकाशन, पृ. ९७३।

२. पूर्ववत्, पृ. ५२९।